

У шумі сосон твориться знання

Наталія НАУМЕНКО

професор кафедри українознавства

Міждисциплінарні стосунки сьогодні набувають особливої ваги. Як спілкування між народами творить велику світову культуру, так і плідні контакти між різними галузями науки збагачують одне одного, приводять до появи нових реалій та нових уявлень про світ.

Саме першого осіннього місяця, коли міжнародна спільнота відзначає День знань (1 вересня) та День миру (21 вересня), у литовській столиці Вільнюсі, в Університеті імені Миколаса Ромеріса, відбулася Міжнародна наукова конференція «The world is composed of stories: The relationship between discourses and their transformations» («Світ складається з казок: стосунки між дискурсами та їх перетворення»). Але, зважаючи на розмаїту тематику представлених доповідей, може виникнути запитання: що може бути спільного між казкою та суворим науковим терміном «дискурс»?

Утім, відповідь було знайдено відразу. Не лише творчо осмислені, а й кваліфіковано інтерпретовані, казкові сюжети склали благодатний ґрунт, на якому проросли привезені з 13 країн світу зела. Науковці із Литви, Латвії, України, Росії, Австрії, Македонії, Польщі, Угорщини, Грузії, Болгарії, Фінляндії, Білорусі, Великобританії (**фото 1**) на засіданнях знайомили вдячну

Фото 1. Учасники наукової конференції на екскурсії в стародавній столиці Литви – Тракаї

вільнюську аудиторію зі своїми вагомими науковими здобутками, вели жваві дискусії англійською мовою, ділилися думками та обмінювалися адресами.

Після щирих вітальних слів Робертаса Юргайтіса – директора Гуманітарного інституту – в актовій залі запанував філософський настрій: адже першою йшла доповідь на тему «Філософські визначники реальності літературного твору». Її автор, вільнюський професор зі стародавнім князівським іменем Вітаутас Мартінкус, слушно зауважив: *«Література та філософія віддавна поєднані пізнавальними вимірами – як у художній, так і у науковій прозі. Один із них – відчуття сили самої навколишньої дійсності. Література, так само як і філософія, починається від чуттєвої реальності та веде до естетичного відчуття світу».*

Від дослідження зв'язків літератури з філософією помалу перейшли до з'ясування культурологічних реалій сучасності. Про надзвичайні можливості гуманітарних наук у пізнанні довкілля свідчать, наприклад, такі назви доповідей: «The Artwork as Stories about Being Work of Art» Марії Вабалайте (Вільнюс; назву можна приблизно перекласти «Розповідь про те, як художній твір був художнім твором»), «Фрактальні структури в метафізичній поезії» Тетяни Рязанцевої (Київ), «Казка королів: від видінь М. Чюрльоніса до політичного дискурсу ХХ століття» Моніки Саукайте (Вільнюс), «Конструктивність наративних ферментів організації фабули» Ольги Червінської (Чернівці), «Сучасна математика та історії про Хаос» Р. Бубеліса (Вільнюс), «Міжкультурні трансформації середньовічної історії в опері Кайї Сааріяхо «Далеке кохання» Регіни Хлопіцької (Краків), «Художні видозміни конфлікту божественного/демонічного у сучасній українській постмодерній прозі» Світлани Підопригори (Миколаїв), «Історичні оповіді в календарній обрядовості» І. Янкового (Єкатеринбург)...

Учасникам наукової конференції також запропонували розмаїту культурну програму. Багато хто був у Вільнюсі вперше, але вже не раз чув про знамените Старе місто, в атмосфері якого розмова про казки та ту

неоціненну допомогу, яку надають вони у пізнанні різних граней довкілля, виходить на зовсім новий рівень. Дивує передусім, наскільки литовці, чия багату історія протягом століть перепліталася з українською, польською, німецькою та російською, уміють берегти традиції (**фото 2**). Напрочуд чисте та затишне Старе місто; католицькі, протестантські та православні храми на тій самій вулиці; крамнички з вигадливими вивісками, флюгери на шпильях – і навіть старі дворики, власники яких насправді уміють прикрасити своє життя та зробити його красивим для інших.

*Фото 2. Зустріч поколінь. Біля бібліотеки
Вільнюського університету*

Слід сказати кілька слів і про місцеву кухню, також не менш «казкову». Привертає увагу її спорідненість із українською, – зокрема велика кількість картопляних, м'ясних та борошняних страви, які вирізняються спільною технологією приготування та різняться за назвами. Незвичне на перший погляд словосполучення «бульвю блінай» – литовський аналог українських «дерунів», «баршчяй» – не що інше, як борщ; «колдунай» – не якась чаклунська страва, як може видатися з назви, а особливим способом виготовлені пельмені; «шакутіс» – кондитерський виріб із листкового тіста, схожий на ялинку, на смак подібний до нашого «хворосту». «Арбата», тобто звичайний чай, у литовській мові жіночого роду: «юода» (чорна), «жаля» (зелена), «гелес» (квіткова).

*Фото 3. Освоюємо кулінарну майстерність
Далекого Сходу:
молоді литовські суши-майстри
за роботою*

Як і в будь-якому європейському місті, є тут і свої піцерії та суши-бари (фото 3), проте і місцеві мешканці, й іноземці юрмляться у чергах, аби скуштувати традиційний хлібний квас «гіра» та трав'яну настоянку «Trejos devinėjios» («Три дев'ятки»), відомі далеко за межами країни картопляники «цепелінай», а у Тракаї – і караїмські листкові пиріжки «кібінай» із різними начинками, аби полюбити литовську кухню назавжди (**фото 4**).

*Фото 4. Так казка пахне, так вона звучить,
так вона виглядає.
Напис на вивісці: ВАРЕННЯ*

В одному з тутешніх кафе є навіть спеціальна дошка, на якій позначено кількість виготовлених тут цепелінів (фото 5):

Фото 5. Фонд кулінарної спадщини Литовської Республіки та дирекція кафе «Фортечний Двір» повідомляють:

***Станом на 16 вересня 2012 року
тут було виготовлено та з'їдено
3 989 740 цепенінів!***

І ще один образ, який традиційно асоціюється з Литвою, – сосни. Сосни зустрічають мандрівників на в'їзді до країни; сосни сусідять із промисловими спорудами на околиці Вільнюса; сосни шумлять навколо університетських будівель, надихаючи науковців на нові думки, а літераторів – на нові образи. «Сосна» по-литовськи – «пушіс»: у самому цьому слові звучить щось добре, пухнасте, чарівне. І казкове. Справді, у такому казковому місті, як Вільнюс, можна і потрібно не лише говорити про казки, а й створювати їх!